

प्राकृतिक भूगोल

Q1. खालीलपैकी कोणत्या दिवशी पृथ्वी सूर्याच्या सर्वात जवळ असते?

- (a) 3 डिसेंबर
- (b) 3 जानेवारी
- (c) 3 फेब्रुवारी
- (d) 3 मार्च

Q2. खालीलपैकी कोणती टेकडी पूर्व आणि पश्चिम घाटाला जोडते?

- (a) बिलीगिरी
- (b) निमगिरी
- (c) निलगिरी
- (d) नल्लामाला

Q3. सुदान देश कोणत्या खंडात आहे?

- (a) दक्षिण अमेरिका
- (b) उत्तर अमेरिका
- (c) युरोप
- (d) आफ्रिका

Q4. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे?

- (a) पृथ्वी पूर्वेकडून पश्चिमेकडे फिरते
- (b) पृथ्वी पश्चिमेकडून पूर्वेकडे फिरते
- (c) पृथ्वी दक्षिणेकडून उत्तरेकडे फिरते
- (d) पृथ्वी उत्तरेकडून दक्षिणेकडे फिरते

Q5. फक्त खंड हा वाळवंट विरहित खंड आहे.

- (a) ऑस्ट्रेलिया
- (b) आफ्रिका
- (c) उत्तर अमेरिका
- (d) युरोप

Solutions

S1.Ans (b)

Sol.

- पेरिहेलियन हा ग्रह, लघुग्रह किंवा धूमकेतूच्या कक्षेतील बिंदू आहे जिथे तो सूर्याच्या सर्वात जवळ असतो. पृथ्वी दरवर्षी 3 जानेवारीच्या आसपास सूर्याच्या सर्वात जवळ येते.

- याचे कारण असे आहे की पृथ्वी सूर्याभोवती पूर्णपणे गोलाकार नसून, थोड्या अंडाकृती कक्षेत फिरते. ज्यामुळे वर्षभरात पृथ्वी आणि सूर्य यांच्यातील अंतर बदलत राहते.
- पेरिहेलियनच्या वेळी, पृथ्वी आणि सूर्य यांच्यातील अंतर 147.1 दशलक्ष किलोमीटर असते. तर जुलैच्या सुरुवातीला, जेव्हा पृथ्वी सूर्यापासून सर्वात दूर असते, तेव्हा हे अंतर 152.1 दशलक्ष किलोमीटर पर्यंत जाते.
- तथापि, हे लक्षात घेणे महत्त्वाचे आहे की पेरिहेलियनचा पृथ्वीच्या हवामानावर फारसा परिणाम होत नाही. कारण पृथ्वी आणि सूर्य यांच्यातील अंतर तुलनेने खूपच मोठे आहे.
- पृथ्वीच्या हवामानावर ऋतूंचा बदल होण्याचे मुख्य कारण पृथ्वीच्या अक्षीय झुकाव आणि सूर्याभोवती फिरण्याच्या गतीमधील बदल आहे.

S2. Ans (c)

Sol.

- निलगिरी टेकड्या पश्चिम घाटाच्या वायव्येस आणि पूर्व घाटाच्या सर्वात पश्चिमेला आहेत.
- निलगिरी टेकड्या अनेक नद्यांचे उगमस्थान आहेत, ज्यात कावेरी, भवानी आणि कृष्णा यांचा समावेश आहे. ते अनेक दुर्मिळ आणि लुप्तप्राय प्रजातींचे घर आहेत, ज्यात निलगिरी तहर आणि निलगिरी लंगूर यांचा समावेश आहे.
- निलगिरी टेकड्या हे लोकप्रिय पर्यटन स्थळ आहेत.
- येथील काही लोकप्रिय पर्यटन स्थळांमध्ये ऊटी, कुन्नूर आणि कोडाई कॅनल यांचा समावेश आहे.
- ऊटी हे निलगिरी टेकड्यातील सर्वात लोकप्रिय हिल स्टेशन आहे. हे त्याच्या थंड हवामान, नयनरम्य दृश्ये आणि चहाच्या मळ्यांसाठी प्रसिद्ध आहे.
- कुन्नूर हे आणखी एक लोकप्रिय हिल स्टेशन आहे.
- हे त्याच्या कॉफीच्या शेती, धबधबे आणि नैसर्गिक सौंदर्यासाठी प्रसिद्ध आहे.
- कोडाई कॅनल हे निलगिरी टेकड्यातील एक सुंदर हिल स्टेशन आहे. हे त्याच्या नयनरम्य दृश्ये, तलाव आणि बोटिंगसाठी प्रसिद्ध आहे.

S3. Ans (d)

Sol.

- सुदान ईशान्य आफ्रिकेत स्थित आहे. याच्या उत्तरेला इजिप्त, ईशान्येला तांबडा समुद्र, पूर्वेला एरिट्रिया आणि इथिओपिया, दक्षिणेला दक्षिण सुदान, नैऋत्येस मध्य आफ्रिकन प्रजासत्ताक, पश्चिमेला चाड आणि वायव्येला लिबिया आहे.
- आफ्रिकेतील सर्वात मोठा देश आहे आणि अरब जगातील तिसरा सर्वात मोठा देश आहे.
- सुदानची उत्तरेला इजिप्त, ईशान्येला इरिट्रिया, पूर्वेला इथिओपिया, दक्षिणेला दक्षिण सुदान, पश्चिमेला चाड आणि लिबिया आणि वायव्येला तांबडा समुद्र आहे.
- सुदानची राजधानी खार्तूम आहे.
- इतर प्रमुख शहरांमध्ये ओम्दुरमान, पोर्ट सुदान आणि एल ओबेद यांचा समावेश आहे.
- सुदानची लोकसंख्या 40 दशलक्षाहून अधिक आहे.
- देशाची अधिकृत भाषा अरबी आहे.
- इतर प्रमुख भाषांमध्ये इंग्रजी, न्युबियन आणि दारफुरी यांचा समावेश आहे.
- सुदानची अर्थव्यवस्था प्रामुख्याने शेतीवर आधारित आहे.
- देशातील प्रमुख पिकांमध्ये कापूस, गहू आणि ज्वारी यांचा समावेश आहे.
- सुदान खनिज संपत्तीने देखील समृद्ध आहे, ज्यात तेल, नैसर्गिक वायू आणि सोने यांचा समावेश आहे.
- सुदान हा एक ऐतिहासिक देश आहे, ज्याची संस्कृती हजारो वर्षांची आहे.

- देशात अनेक प्राचीन स्मारके आहेत, ज्यात कुश राज्याचे पिरॅमिड आणि मेरोईचे अवशेष यांचा समावेश आहे.
- सुदान नैसर्गिक सौंदर्याने देखील समृद्ध आहे.
- देशात अनेक राष्ट्रीय उद्याने आणि अभयारण्ये आहेत, ज्यात डोंगोला-नाबा राष्ट्रीय उद्यान आणि दक्षिण सुदान राष्ट्रीय उद्यान यांचा समावेश आहे.

S4. Ans (b)

Sol.

- ती पश्चिमेकडून पूर्वेकडे फिरते.
- पृथ्वीचे फिरणे हे दिवस आणि रात्र निर्मितीचे कारण आहे.
- सूर्य आणि इतर ग्रहांचे गुरुत्वाकर्षण पृथ्वीला एका विशिष्ट दिशेने फिरण्यास भाग पाडते.
- पृथ्वीचे चुंबकीय क्षेत्र हे पृथ्वीच्या द्रव बाह्य कोअरमधील विद्युत प्रवाहामुळे निर्माण होते.
- हे क्षेत्र पृथ्वीला सूर्यापासून येणाऱ्या हानिकारक किरणोत्सर्गापासून संरक्षण करते.
- पृथ्वीचे चुंबकीय क्षेत्र पृथ्वीच्या फिरण्यावर थोडासा प्रभाव टाकते, परंतु तो दिवस आणि रात्र निर्मितीसाठी जबाबदार नाही.
- दिवस आणि रात्र निर्मितीसाठी पृथ्वीचे अक्षीय झुकाव जबाबदार आहे.
- पृथ्वी 23.5 अंशांनी झुकलेली आहे, ज्यामुळे पृथ्वीच्या वेगवेगळ्या भागांना सूर्याचा प्रकाश वेगवेगळ्या प्रमाणात मिळतो.
- ज्या भागावर सूर्याचा प्रकाश थेट पडतो, तेथे दिवस असतो आणि ज्या भागावर सूर्याचा प्रकाश थेट पडत नाही, तेथे रात्र असते.

S5. Ans (d)

Sol.

- वाळवंट नसलेला युरोप हा एकमेव खंड आहे.
- वाळवंट हे अशा भूप्रदेशांना म्हणतात जिथे पाऊस खूप कमी पडतो आणि त्यामुळे वनस्पती आणि प्राणी जीवन खूप कमी असते.

युरोपमध्ये वाळवंट नसण्याची अनेक कारणे आहेत.

- युरोपमध्ये हवामान तुलनेने सौम्य आहे.
- युरोपमध्ये समुद्र आणि महासागर असल्यामुळे तेथे पाऊस पडण्याची शक्यता जास्त असते.
- युरोपमध्ये नद्या आणि तलाव असल्यामुळे पाण्याची उपलब्धता चांगली आहे.
- जरी युरोपमध्ये वाळवंट नसले तरीही, तेथे काही असे प्रदेश आहेत जिथे पाऊस कमी पडतो आणि त्यामुळे वनस्पती आणि प्राणी जीवन कमी आहे.
- उदाहरणार्थ, स्पेनमधील अल्मेरिया प्रांत आणि इटलीमधील सिसिली बेटा हे दोन्ही प्रदेश अर्ध-वाळवंट प्रदेश मानले जातात.